

הוד יוסף חי

שששששששש

אוצר פסקי הרה"ג רבי יוסף משאש זצ"ל

מלפנים רב ודיין בעיר מקנאס אשר במרוקו, נתבקש לשמש כרב הראשי לעוב"י תלמסאן באלג'יריה, וזכה לעלות ארצה ולעמוד על כס הרב הראשי לחיפה ת"ו.

הלכות ברורות ונעימות, מאת שכל זך וישר, מקובצות ומסודרות מכל ספריו ובפרט מאוצר בלום הלוא הוא 'אוצר המכתבים' (ג' חלקים) על דרך ד' חלקי השו"ע, ובתוספת ביאור המקורות, וכך ישוב המנהגים והסברות כיד ה' הטובה עלי.

ממני הקט', כתלמיד היושב לפני רבו

ע"ה זכריה זרמתי ס"ט

רב ומו"ץ בעיה"ק ירושלים

שנת תשס"ו

הלכות תפילין

יא.¹ את הברכה "להניח תפילין", יש לבטא אותה בקמץ תחת ההי"א² ולא בפתח ובדגש, וזאת למרות שאין בניהם שום חילוק והבדל, אמנם כך הוא המנהג והוא עולה בקנה אחד עם לשון הכתוב "להניח ברכה אל ביתך"³.

יב.⁴ מי שנפסקה לו רצועת התפילין של יד עד כדי שאין לו אלא כדי לכרוך ג' או ד' כריכות ולא ז' כנהוג, פשוט שיכול להתפלל באותן התפילין, מפני שעניין ז' כריכות אינו אלא רק מנהג⁵, מכל מקום נראה שאחר התפילה יתפור הרצועה או יחליפינה על מנת שתהיה ארוכה לז' כריכות שלא לשנות ממנהג העולם.

יג.⁶ תפילין של ראש שהפכו בטעות את השי"ן בת ד' ראשין לצד ימין וזו של ג' לצד שמאל

---

¹ אוצר המכתבים ח"א סי' שי'.

² וכן נפסק בשו"ע (סי' כ"ה סעי' ז') ולא מלשון עזיבה.

³ יחזקאל (פרק מ"ד פס' ל').

⁴ אוצר המכתבים ח"א סי' שס"ו סעי' ע'.

⁵ וכן פסק מרן השו"ע (סי' כ"ז סעי' ח').

⁶ אוצר המכתבים ח"ב סי' תתצ"א.

במקום ההפך⁷, דבר זה אינו פוסל כלל⁸. אולם אסור להניחם עד שיבדקום ע"י מומחה, שמא גם הפך את סדר הפרשיות ודבר זה ודאי פוסל, וכיון שיש ריעותא לפנינו, אין לסמוך על חזקת מומחה בתפילין אלו.

יד.⁹ אין עניין של חציצה ברצועות של תפילין¹⁰ ולכן גם השעון אינו חוצץ ואין להחמיר בדבר זה, והרוצה להחמיר, יחמיר לעצמו ולא לאחרים!

טו.¹¹ המנהג הפשוט בכל ארץ מרוקו ואלג'ריה לתת לקטן בן שש או בן שבע להניח תפילין אם הוא יודע לשמור עליהם שלא לישון בהם

---

⁷ כדאיתא בשו"ע (סי' ל"ב סי' מ"ב) עפ"י דעת תוס' בשם שימושא רבא והרא"ש וכתב המג"א שאין חילוק בזה בין איטר לאחר, דבתר ימין ושמאל דעלמא אזלין.

⁸ כדאיתא במור"ם (עפ"י תוס' דמנחות ל"ה ע"א ד"ה שי"ן של תפילין), ואולם כתב הפר"מ שאם עשה בשני הצדדים רק שי"ן של ג' ראשים או ד', פסול, וכשי"כ אם חיסר לגמרי שי"ן אחד.

⁹ אוצר המכתבים ח"ג סי' אלף תשפ"ו.

¹⁰ וזו דעת הרמ"א (סי' ז"ך סעי' ד') המפורשת בשם הרשב"א בתשובות (סי' תתכ"ז) מיהו הרב כתב שמור"ם לא בא לחלוק על השו"ע ושגם לדעת מר"ן אין חציצה כלל ברצועות. אולם האחרונים כתבו דאין להקל רק במקום הכריכות אבל מה ששייך לקשירה יש להחמיר אף ברצועות וכן הביא במש"ב (סקט"ז) בשם הלבוש, הט"ז הא"ר וכן משמע מהגר"א.

¹¹ אוצר המכתבים ח"ג סי' אלף תתי"ט.

12. ומנהג זה יהיה בתנאי שידע הקטן לשמור תפיליו בטהרה¹³.

טז. 14 המנהג הפשוט והנפוץ, בשעת הדחק, הוא לצרף קטן כבן ט' שנים להשלים מניין של ט' גדולים כאשר התפילין בזרועו ובראשו, ועובדה זו עדיפה על פני קטן "וחומש בידו"¹⁵, וכן המנהג באלג'ריה עפ"י דעת הרבנים הפוסקים הראשונים¹⁶.

---

12 וכן כתבנו בחיבורנו תורת אמ"ת באריכות, וכן פסק מו"ר הרה"ג רבי דוד אבן כליפא בשו"ת דרכי דוד (סי' ז') כדעת השו"ע (סי' לז' סעי' ג').

וכן איתא בבבלי דבסוכה (מג,א) בגרסה "אביו קונה לו תפילין", וכאשר הבאתי את המאמר זה בפני מו"ר הגר"ש משאש זצ"ל חיזק את ידי וסיפר שגם הוא הניח תפילין בהיותו בן ז' שנים ושכן המנהג, ושטוב לחנך את הילדים היודעים לשמור על גופם מוקדם, כן נהגתי עם ילדיי אני הקטן, וכתבתי להם פרשיות להניח כל אחד לפי חריפותו בן ט' או י'.

13 שו"ע או"ח (סי' ל"ז ס"ג).

14 אוצר המכתבים ח"ג סי' אלף תתמ"ג.

15 טור או"ח (סי' נ"ה).

16 אמנם השו"ע פסק (סי' נ"ה סעי' ד') וז"ל "יש מתירים לומר דבר שבקדושה בט' וצירוף קטן שהוא יותר מבן ו' ויודע למי מתפללים, ולא נראין דבריהם לגדולי הפוסקים וכו'".

אף שידועה היא דעת מרן מלכא לעניין זימון (סי' קצט' סעי' י') כדעת המקילים בזה, אך דבר שבקדושה חמור יותר. ומור"ם הוסיף שאף ע"י חומש שבידו אין לצרף קטן למניין, מיהו יש נוהגים להקל בשעת הדחק, וכן הם דעת הרא"ש, המרדכי והג"מ {פ"ט או' ה' מהלכות תפילה}.

הלכות שליח ציבור

יז. חזן שחטא בעבירה חמורה (אפילו במזיד) והדבר אף התפרסם, אם חזר בתשובה באמת ואינו מועד לחטוא עוד, מותר לו להיות שליח ציבור בתנאי שהציבור ירצה בו.¹⁸

ובאמת דעת אותם הראשונים שאפילו בלא חומש מצרפים אותו אף דעת שהאחרונים רובם ככולם להחמיר בדבר זה.

וראיתי שהבה"ט (סק"ז) דייק שמירי בחומש שנכתב על גויל כמו ס"ת ולא בחומשים המודפסים שלנו ונדמה שנתבסס על האמור בפר' דרבי אליעזר "קטן וס"ת מצטרפין", וכן איתא בירושלמי "קטן והס"ת עושה סניפין", אך תרצו שם שמירי בקטן שיכול לעלות לתורה למנין ז' ובזה אין מאן דפליג, או אף למד"א לענין עיבור השנה, אך לא לתפילה.

ואחר כל זאת, גם אני הקט' ראיתי גדולים בחו"ל המצרפים קטן בשעת הדחק הגדולה כגון ע"מ שלא לבטל מניין קבוע במקום שאין יהודים, ואין פוצה פה ומצפצף, ואין אחר המנהג כלום.

¹⁷ אוצר המכתבים ח"ג סי' אלף תשמ"ז.

¹⁸ עיין בשו"ע (סי' נג' סעי' ד').

ומור"ם (סעי' ה') כתב שאם עשה עבירה במזיד כגון שהרג את הנפש ודומה לה בחומריתה, אפילו חזר בתשובה, אין ממנים אותו בגלל הקול והשם רע שכבר יצא קודם התשובה. אולם המג"א הביא בשם פוסקים רבים דאפילו חטא במזיד כל ששב, מותר לו להיות ש"ץ קבוע, ורק לת"צ יש מחמירים דוקא, וה"ה בימים הנוראים.

יד.¹⁹ המנהג שהתפרסם שהאבל מתפלל תפילות במקום שליח ציבור אינו אלא מנהג בעלמא, ודבר זה פעמים גורם לצערא דציבורא שאותם האבלים אינם יודעים להתפלל כראוי, והוא עוון חמור שכפרתו קשה מאוד. ולמען האמת טוב יותר לקבוע עיתים לתורה עם הציבור או אפילו רק לשמוע אותם, ואז האבל יאמר קדיש, ואמירה זו מועילה הרבה יותר למנוחת הנפטר.

---

¹⁹ אוצר המכתבים ח"ג ס' אלף תשס"ט סעי' ב'.